

2. Великосельская И.Е. Состав правонарушения : автореф. дисс. на соиск. науч. степ. канд. юрид. наук : спец 12.00.01 «Теория и история права и государства ; История учений о праве и государстве» / И.Е. Великосельская ; Южный федеральный университет. – Казань, 2010. – 28 с.
3. Великосельская И.Е. Теоретические проблемы конституции состава преступления / И.Е. Великосельская // Право и политика. – 2009. – № 8. – С. 1635-1642.
4. Юрмашев Р.С. Состав налогового правонарушения как финансово-правовая категория / Р.С. Юрмашев // Финансовое право. – 2005. – № 9. – С. 31-34.
5. Демин А.В. Налоговое право России. Учебное пособие / А.В. Демин. – Красноярск : РУМЦ ЮО, 2006. – 329 с.
6. Лук'янець Д.М. Фінансова відповідальність за податковим кодексом України : недоліки правового регулювання [Електронний ресурс] / Д.М. Лук'янець // Правовий вісник Української академії банківської справи. – 2012. – № 1 (6). – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Pvuabs/2012_1/06_03_01.pdf

REFERENCES

1. P'in, A.A. (2011), "K voprosy o ponyatii sostava pravonarysheniya", Vector nauki Toliatinskogo universiteta, vol. 4, p.p. 42-44.
2. Velikosel'skaya, I.Ye. (2010), "Sostav pravonarusheniya", Thesis abstract for Cand. Sc. (Law.), 12.00.01, Yujniy federalniy universitet, Kazan, Russia.
3. Velikosel'skaya, I.Ye. (2009), "Teoreticheskie problemy konstityzii sostava pravonarysheniya", Pravo I politika, vol. 4, p.p. 1635-1642.
4. Yurmashev, R.S. (2005), "Sostav nalogovogo pravonarysheniya kak finansovo-pravovaya kategoriya", Finansovoe pravo, vol. 9, p.p. 31-34.
5. Demin, A.V. (2006), "Nalogovoe pravo Rossii", RUMC UO, Krasnoyarsk, Russia.
6. Lykyanets, D.M. (2012), "Financial responsibility for the Tax Code of Ukraine: the disadvantages the legal regulation", Pravoviy visnuk akademii bankivskoi spravu, vol. 1 (6), available at: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Pvuabs/2012_1/06_03_01.pdf

УДК 354.32: 374

ЛІЦЕНЗУВАННЯ ЯК АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ ЗАСІБ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Чорна В.Г., к.ю.н., доцент
Юсіфлі А.Т.о., студент

Національна академія внутрішніх справ (demidenkov@ukr.net)

У роботі піднімається питання поняття «засобів адміністративно-правового регулювання у сфері позашкільної освіти», визначення поняття «ліцензія у сфері позашкільної освіти» та стадій ліцензування в останній.

Ключові слова: поняття «засобів адміністративно-правового регулювання у сфері позашкільної освіти», поняття «ліцензування у сфері позашкільної освіти» та її стадій.

Чорна В.Г., Юсифли А.Т.о. ЛИЦЕНЗИРОВАНИЕ КАК АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОЕ СРЕДСТВО РЕГУЛИРОВАНИЯ В СФЕРЕ ВНЕШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ / Национальная академия внутренних дел, Украина

В работе поднимается вопрос понятия «средств административно-правового регулирования в сфере внешкольного образования», определение понятия «лицензия в сфере внешкольного образования» и стадий лицензирования в последней.

Ключевые слова: понятие «средств административно-правового регулирования в сфере внешкольного образования», понятие «лицензирование в сфере внешкольного образования» и ее стадий.

Chorna V.G., Yusifli A.T. LICENSING AS A MEANS OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION IN THE FIELD OF ADULT EDUCATION / National academy of internal affairs, Ukraine

Administrative and legal means in combination is an effective structural elements of the regulatory activities of public authorities aimed at forming and development of public relations in various fields (including in the field of school education).

Organizational and legal means in the field of adult education by means a series of legal instruments (methods and techniques) through which the state affects social relations in the field of adult education in order to meet health and public interest in providing educational services in school educational institutions, and as the active development of this sector.

According to Article 1 of the Law "On licensing certain types of activities" legislator defines a license as a document state that certifies the licensee to carry out said it kind of economic activity during a specified period, subject to licensing conditions.

In turn, the license in the field of adult education state standard is a document issued by the competent authority of the public administration, confirming the right to provide educational services in school educational institutions, licensing and scope of adult education is a means of regulating adult education that provides quality educational services in school educational institutions within the state educational programs.

School educational institutions and other legal entities or individuals entrepreneurs start activities to provide educational services after obtaining a license for the proceedings to provide educational services, and separate structural subdivisions (branches, representative offices, etc.) out-of-school – after licensing introducing them to license out-of-school. Licensing in the field of adult education exercise Ministry of Education of the Autonomous Republic of Crimea and the education authorities of regional, Kyiv and Sevastopol city state administrations. These authorities have the right to verify the legality and validity of the accepted expert committees, regional expert panels decisions on licensing.

It should be noted that the Ministry of Education and Science there management licensing and accreditation. As part of this management has two divisions: the legal department and expert department. Given the importance of this type of product regulation in the field of education, particularly in the field of adult education, seen as necessary to supplement this management licensing department. The work of the department will focus not only on the regulatory and legal framework, but also the regulation of a wide range of issues which, because of their affiliation within the scope of licensing, in particular in the field of adult education.

Key words: concept «means administrative and legal regulation in the field of non-formal education the term» licensing in the field of adult education "and its stages.

Наразі в Україні функціонує велика кількість позашкільних навчальних закладів різних форм власності. Однак, незалежно від форми власності, умови надання освітніх послуг ненабагато відрізняються одні від одних, а якість послуг залишає бажати кращого. Разом з тим, ми вважаємо, що вирішення цього питання можливе за допомогою встановлення відповідних критеріїв до процесу ліцензування у сфері позашкільної освіти.

Фрагментарно дослідження цієї проблеми торкалися дослідники адміністративного права та процесу, зокрема: В.Б. Авер'янов, Д.М. Бахрах, В.М. Гаращук, В.К. Колпаков, Т.О. Коломоєць, О.В. Кузьменко, І.Д. Пастух, науковці теорії педагогіки: О.В. Биковська, В.В. Вербицький, Є.М. Мединський, Г.П. Пустовіт, Т.І. Сущенко, Т.М. Цвіров. Водночас сьогодні адміністративно-правовому регулюванню у сфері позашкільної освіти приділено недостатньо уваги.

Метою статті є дослідження засобів адміністративно-правового регулювання у сфері позашкільної освіти, поняття «ліцензії» та стадій ліцензування.

Адміністративно-правові засоби в комплексі є одним з ефективних структурних елементів регулятивної діяльності публічних органів, спрямованої на формування і розвиток суспільних відносин у різних галузях (у тому числі й у сфері позашкільної освіти).

Під **організаційно-правовими засобами у сфері позашкільної освіти** автор розуміє сукупність правових інструментів (способів та прийомів), за допомогою яких держава впливає на суспільні відносини у сфері позашкільної освіти з метою задоволення та охорони публічних інтересів у процесі надання освітянських послуг у позашкільних навчальних закладах, а також активного розвитку зазначеної сфери.

Аналіз чинного адміністративного законодавства і практики його застосування дає підстави зробити висновок, що до адміністративно-правових засобів регулювання у сфері позашкільної освіти належить ліцензування.

Основною метою виникнення, зміни і припинення правовідносин у сфері дозвільної системи є підтримка суспільної безпеки шляхом надання дозволу суб'єктові на здійснення певних дій, наділення його певними повноваженнями. Дозвіл у цій системі – центральний елемент (ядро) – тому і система зветься дозвільною [1, с. 374].

Одним з видів державних дозволів є ліцензія, яка отримується через відповідну процедуру – ліцензування.

Ліцензування – це видача, переоформлення та анулювання ліцензій, видача дублікатів ліцензій, ведення ліцензійних справ та ліцензійних реєстрів, контроль за дотриманням ліцензіатами ліцензійних умов, видача розпоряджень про усунення порушень ліцензійних умов, а також розпоряджень про усунення порушень законодавства у сфері ліцензування [2].

Мета ліцензування – забезпечення єдиної державної політики у цій сфері, а також захист основних економічних і соціальних інтересів громадян. Головним завданням ліцензування є захист основних інтересів держави, її громадян шляхом установаження з боку держави певних умов і правил здійснення окремих видів господарської діяльності.

У сучасній правовій системі України поняття “ліцензування” набуло значення похідних від цього слова англійських, французьких, німецьких слів, які перекладаються як дозвіл.

Діяльність уповноважених публічних органів у рамках правовідносин ліцензування полягає в державному підтвердженні законності входження суб'єкта правовідносин у відповідні взаємостосунки, у наділенні суб'єктів спеціальною правоздатністю і визначенні її меж у сфері дії загальної заборони або легітимації правоздатності у сфері дії локальної заборони при загальному дозволі.

Об'єктами правовідносин ліцензування виступають спеціальні дозволи, що видаються в кожному конкретному випадку [3, с. 48].

На думку А.І. Цихоцької, “реальним змістом ліцензування є організаційно-корегуючий вплив держави на керований об'єкт... Ліцензування є однією з функцій державного управління, тобто одним із найбільш загальних і типових способів впливу держави на суб'єктів, що господарюють”. Але, у той же час, зміст такого впливу та його наслідків для об'єктів, у відношенні яких він здійснюється, не розкривається.

На думку Ю.А. Тихомирова, ліцензування – особлива процедура офіційного засвідчення (визнання) права господарюючого суб'єкта на ведення певного виду

діяльності з додержанням правил, нормативних вимог та стандартів [4, с. 422].

Суб'єктами правовідносин ліцензування є уповноваженні органи управління, що своєю діяльністю виражають суспільні інтереси держави в конкретно-визначених сферах суспільних відносин, і суб'єкти, що господарюють, економічна діяльність яких є об'єктом державного контролю.

Згідно зі ст.1 Закону «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» [2], законодавець визначає ліцензію, як документ державного зразка, який засвідчує право ліцензіата на провадження зазначеного в ньому виду господарської діяльності протягом визначеного строку за умови виконання ліцензійних умов.

Отже, ліцензія – це документ державного зразка, виданий уповноваженим органом, який виступає в ролі поручителя його володаря, і засвідчує право на провадження зазначеного в ньому виду діяльності, виконання певних дій або використання прав [4, с. 57].

У свою чергу, ліцензія у сфері позашкільної освіти – це документ державного зразка, виданий уповноваженим органом публічного управління, що засвідчує право на надання освітніх послуг в позашкільному навчальному закладі, а ліцензування сфери позашкільної освіти – це засіб регулювання позашкільної освіти, який забезпечує якісне надання освітніх послуг в позашкільних навчальних закладах, у межах освітніх державних програм.

У Постанові Кабінету Міністрів України від 08 серпня 2007 року №1019 передбачено, що ліцензуванню підлягає освітня діяльність у сфері позашкільної освіти за художньо-естетичним, туристично-краєзнавчим, еколого-натуралістичним, науково-технічним, дослідницько-експериментальним, фізкультурно-спортивним або спортивним, військово-патріотичним, бібліотечно-бібліографічним, соціально-реабілітаційним, оздоровчим та гуманітарним напрямками. З огляду на те, що вибір напрямків отримання позашкільних послуг дуже великий, це дає змогу всебічно підійти до вибору отримання бажаних знань, умінь та навичок суб'єктами, які отримують позашкільну освіту.

Позашкільні навчальні заклади та інші юридичні особи або фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності – розпочинають діяльність з надання освітніх послуг після отримання ліцензії для провадження діяльності з надання освітніх послуг, а відокремлені структурні підрозділи (філії, представництва тощо) позашкільного навчального закладу – після проведення ліцензування з внесенням їх до ліцензії позашкільного навчального закладу.

Ліцензування у сфері позашкільної освіти здійснюють Міністерство освіти Автономної Республіки Крим та органи управління освітою обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій. Ці органи мають право перевіряти законність та обґрунтованість прийнятих експертними комісіями, регіональними експертними радами рішень з питань ліцензування.

Варто звернути увагу на те, що при Міністерстві освіти і науки існує управління ліцензування та акредитації. У складі управління діють два відділи: нормативно-правовий відділ та експертний відділ. З огляду на значущість цього виду засобу регулювання у сфері освіти, зокрема і у сфері позашкільної освіти, вбачається за доцільне доповнити це управління Відділом ліцензування. Робота відділу буде спрямована не лише на нормативно-правове забезпечення, але і на регулювання широкого кола питань, які в силу своєї приналежності належать до сфери ліцензування, зокрема і у сфері позашкільної освіти.

Позашкільний навчальний заклад, фізична особа (суб'єкт підприємницької діяльності) подає до відповідного органу ліцензування заяву про проведення ліцензування, у якій зазначаються вид освітньої послуги, ліцензований обсяг та реквізити позашкільного

навчального закладу.

У разі отримання позитивного результату від органу ліцензування, потенційний позашкільний навчальний заклад, фізична особа – суб'єкт підприємницької діяльності – вчиняє ряд дій з ознайомлення населення та для забезпечення здійснення ефективної та якісної освітньої діяльності з відповідного напрямку позашкільної освіти. До таких дій належать: забезпечення з використанням електронних або/та друкованих засобів масової інформації ознайомлення громадськості з матеріалами, що стосуються організації роботи з надання освітньої послуги; проведення протягом певного строку, але не менш як два місяці, заходів щодо приведення кадрового, навчально-методичного та матеріально-технічного забезпечення освітньої послуги у відповідність до вимог ліцензування. Після цієї процедури директор позашкільного навчального закладу, фізична особа – суб'єкт підприємницької діяльності – письмово повідомляють органи ліцензування про здійснення зазначених заходів та про свою готовність до проведення ліцензійної експертизи.

Термін дії ліцензії на надання освітніх послуг у сфері позашкільної освіти для атестованих позашкільних навчальних закладів відповідає терміну дії свідоцтва про атестацію.

У разі відмови у видачі ліцензії навчальний заклад, фізична особа – суб'єкт підприємницької діяльності має право на повторне ліцензування, але не раніше, ніж через рік після прийняття рішення про відмову.

Однією з форм здійснення державного контролю за діяльністю позашкільних навчальних закладів є встановлення ліцензійних умов. Так, ліцензійні умови надання освітніх послуг у сфері позашкільної освіти визначають мінімальні вимоги до навчально-методичного, матеріально-технічного, кадрового та інформаційного забезпечення суб'єктів, які надають освітні послуги у сфері позашкільної освіти.

Контроль за дотриманням ліцензійних умов здійснюють органи ліцензування, Державна інспекція навчальних закладів, міністерства, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, що мають у підпорядкуванні позашкільні навчальні заклади, і власники навчальних закладів шляхом проведення планової та позапланової перевірки. Планова перевірка дотримання ліцензійних умов проводиться не частіше, ніж один раз на рік.

За результатами перевірки дотримання ліцензійних умов, орган ліцензування має право: видавати позашкільному навчальному закладу, власникам позашкільних навчальних закладів або фізичній особі – суб'єкту підприємницької діяльності розпорядження про усунення фактів порушення ліцензійних умов або анулювати ліцензію.

Підставами для анулювання ліцензії є: 1) відповідна заява позашкільного навчального закладу або фізичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності; 2) порушення ліцензійних умов, які не можуть бути усунені протягом трьох місяців; 3) акт про повторне протягом року порушення ліцензійних умов або вимог інших нормативно-правових актів; 4) рішення про припинення діяльності позашкільного навчального закладу; 5) акт про виявлення недостовірних відомостей у документах, поданих для отримання ліцензії; 6) акт про встановлення факту надання освітніх послуг за ліцензією (її копією), переданою іншій юридичній особі або фізичній особі – суб'єкту підприємницької діяльності; 7) акт про невиконання розпорядження щодо усунення фактів порушення ліцензійних умов, вимог нормативно-правових актів; 8) акт про створення навчальним закладом або фізичною особою – суб'єктом підприємницької діяльності перешкод для проведення його перевірки; 9) рішення органу атестації про визнання позашкільного навчального закладу, окремих напрямів підготовки

(спеціальностей) неатестованими.

Отже, функція механізму ліцензування в Україні полягає у встановленні особливого державного контролю за такими видами підприємницької діяльності, здійснення яких пов'язано із забезпеченням прав, свобод та інтересів громадян, зокрема і сфері позашкільної освіти.

Процес ліцензування у сфері позашкільної освіти, на нашу думку, можна поділити на декілька стадій.

Стадії ліцензування у сфері позашкільної освіти:

I. Порушення справи про отримання ліцензії (подача заяви до органу ліцензування щодо заняття позашкільною освітньою діяльністю за відповідним напрямком (напрямами); II. Розгляд заяви органом ліцензування (ознайомлення з документами позашкільного навчального закладу щодо матеріального та кадрового забезпечення при здійсненні освітньої діяльності, проведення ліцензійної експертизи); III. Прийняття рішення про видачу або не видачу ліцензії на зайняття освітньою діяльністю; IV. Оскарження та опротестування прийнятого рішення (факультативна стадія); V. Видача ліцензії.

Роль адміністративно-правових засобів у сфері позашкільної освіти дуже значна. Використання інструментів забезпечує законність, що гарантується його всебічною урегульованістю, встановленням систематичного контролю за реалізацією заходів впливу. Ліцензування як засіб адміністративно-правового регулювання має одну з головних ролей, адже за допомогою ліцензування (шляхом видачі ліцензії) держава може захистити основні економічні і соціальні інтереси громадян.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бахрах Д.Н. Административное право России / Д.Н. Бахрах – М. : ИНФРА–М–НОРМА, 2000. – 526 с.
2. Про ліцензування певних видів господарської діяльності : Закон України від 01 червня 2000 року № 1775-III // Офіційний вісник України. – 2000. – № 27. – Ст. 1109.
3. Ионова Ж.А. Правовые проблемы легитимации предпринимательства / Ж.А. Ионова // Государство и право. – 1997.– № 5. – С. 46-50.
4. Тихомиров Ю.А. Курс административного права и процесса / Тихомиров Ю.А. – М. : «Юринформцентр», 1998. – 798 с.

REFERENCES

1. Bachrach D.N. Administrative Law Russia / D.N. Bachrach – М. : IN-FRA-M-NORM, 2000. – 526 p.
2. About litsenzuvannya Pevnyi vidiv gospodarskoï diyalnosti : Law of Ukraine od 01 june 2000 y. № 1775-III // Ofitsiyny visnyk Ukrainy. – 2000. – №27. – St. 1109.
3. Ionov J.A. Legal problems of legitimation of entrepreneurship / J.A. Ionov // State and Law. – 1997. – № 5. – P. 46-50.
4. Tikhomirov Y.A. Rates and processes of administrative law / Y.A. Tikhomirov – М. : «Yurinformsentr», 1998. – P. 798.